

STOLTE, STEFAN C., *Zerfallerscheinungen im Sowjetblock? Integration oder Desintegration? Als Arbeits- und Diskussionsunterlage* herausgegeben vom Büro Bonner Berichte II. Bonn 1966. 145 s. (Moniste)

Keskeiselle sijalle kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on viime vuosina tullut ns. integraatiotutkimus, joka on saanut ainesta varsinkin Länsi-Euroopan yhteistyöjärjestöjen piiristä. Jossakin määrin on pyritty kehittämään yleistä integraatio- ja desintegraatioteoriaa, jolloin samalla on haettu tutkimuskohteita ja vertailuaineistoa muistakin maanosista. Virikettä on saatu myös kommunistijohtojen valtioiden harjoittaman regionaalisen yhteistyön piiristä, jossa yhteinen ideologinen lähtökohta ei ole estänyt käymistilojen kehittymistä, kuten eri aikoina ovat osoittaneet mm. Jugoslavian, Puolan, Unkarin, Kiinan, Albanian ja Romanian politiikka suhteessa Neuvostoliittoon.

Stefan C. Stolte on Bonnissa joulukuussa 1966 ilmestyneessä tutkimuksessaan käsitellyt kommunistijohtojen valtioiden yhteistyötä pääasiassa taloussuhteiden kannalta. Täydellisen kuvan saaminen koko integraatiotilanteesta itäryhmän maiden keskuudessa edellyttäisi siis lisäksi perusteellisempaa paneutumista ainakin ideologiseen kehitykseen, puolueiden yhteistyöhön ja Varsovan liiton toimintaan. Kiinan ja Neuvostoliiton välinen kiista on myös tutkimuksen ulkopuolella, sillä taloudellisen yhteistyön ollessa pääkohteena on luonnollista rajoittua tär-

keimmän valtioiden välisen yhteistyöelimen, keskinäisen taloudellisen avun neuvoston (»Comecon») jäsenistöön, siis lähinnä Itä-Eurooppaan; Mongolian liittyminen neuvostoon muutamia vuosia sitten ei ole voinut muuttaa sen eurooppalaista luonnetta.

Stolte hallitsee hyvin käytettävissä olevan peruslähdeaineiston ja on käyttänyt runsaasti hyväkseen Itä-Euroopan maiden virallisia julkaisuja, sanomalehtiä, radiouutistietoja yms. Täten hän on onnistunut valottamaan seikka-peräisesti eräitä Itä-Euroopan taloudellisessa yhteistyössä ilmeneviä keskeisiä ongelmia, kuten ulkomaankaupan hinnoittelua, pitkän tähtäyksen suunnitelmien yhtenäistämässä ilmeneviä vaikeuksia ja tuotantohaaroitettain tapahtuvassa yhteistyössä esiintyviä ylivaltiollisia piirteitä. Stolte on myös tuonut omat käsityksensä julki monista kiistanalaisista kysymyksistä, kuten niistä huomattavista hintaeroista, jotka on havaittu toisaalta itä-länsikaupassa ja toisaalta samojen tuotteiden itä-itä-kaupassa. Tässä yhteydessä hän korostaa täysin oikeutetusti hintojen määrittelyn keskeistä merkitystä kaikessa Itä-Euroopan taloudellisessa kanssakäymisessä.

Eräänlaisena teoreettisena kehyksenä koko tutkimukselle on Palmiro Togliattin ns. testamentti, tämän hiukan ennen kuolemaansa kirjoittama artikkeli, jossa hän huolestuneena viittasi sosialististen maiden keskuudessa ilmeneviin keskipakoistendensseihin. Stolten varovainen johtopäätös on, että Itä-Euroopan kommunistipuolueet tulevat varjelemaan ja lujitta-

maan itsenäisyyttään mutta että ne samalla tulevat pitämään kiinni perusohjelmastaan, niin että tulevaisuuden tunnussanana on »erilaisuutta yksimielisyydessä». Menestyksellinen jatkuva integraatio on Stolten mielestä mahdollinen vain taloudellisella alalla,

jolloin ideologian merkitys pakosta samalla vähenee. Stolte ei ole pyrkinyt kytkemään esitystään mihinkään yleiseen integraatioteoriaan, mutta se on sinänsä käyttökelpoinen ja hyödyllinen jo sisältämänsä laajan tieto-aineiston ja aineiston erittelyn vuoksi.

*Klaus Törnudd*